

ДИРЕКЦИЯ “ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ И КОНТРОЛ НА ФУРАЖИТЕ”
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ
✉ гр. София, 1606; бул. “Пенчо Славейков” 15 А; e-mail: ahwfc@bfsa.bg

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ЗАПОВЕД № РД 11-166/23.01.2018 г.

ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО ЗА БОРБА С БОЛЕСТТА ВЕЗИКУЛОЗЕН СТОМАТИТ

Vesicular Stomatitis
Stomatitis vesicularis

Януари, 2018 г.

Съдържание	стр.
I. Въведение	3
II. Описание на болестта	3
Възприемчивост	4
Епизоотология	4
Смъртност	4
Клинична картина	5
Патологоанатомична картина	6
Диагноза	7
Диференциална диагноза	7
Зоонозен аспект	9
III. Процедури за контрол и вземане на проби и лабораторна диагностика	9
IV. Исторически данни за епизоотично развитие на болестта	10
V. Законодателство	11
VI. Регистрация на животновъдни обекти и идентификация на животните.	12
VII. Популация на възприемчивите животни по региони.	12
VIII. Информация за ВС	13
IX. Мерки при съмнение за ВС	13
X. Мерки при потвърждение на ВС	14
XI. Критерии за определяне на предпазна и наблюдавани зони:	16
А/ Мерки в 3 км. предпазна зона	16
Б/ Мерки в 10 км. наблюдавана зона	17
XII. Почистване и дезинфекция на заразните животновъдни обекти	18
XIII. Повторно въвеждане на животни в заразени животновъдни обекти	19
XIV. Имунизация	20
XV. Списък с контактни лица	20

I. Въведение:

Практическото ръководство е изготвено съгласно Наредба № 19 от 06.11.2007г. за ограничаване и ликвидиране на някои екзотични болести по животните и мерките срещу везикулозната болест по свинете/обн. ДВ бр. 95 от 20.11.2007г., в сила от 20.11.2007г./ и Директива 92/119/ЕС на Съвета от 17.12.1992г.

Целите на ръководството са да бъдат представени подробни инструкции и информация, относно практически аспекти при борбата с везикулозния стоматит.

Настоящото практическо ръководство и стратегическия и ресурсен план за ликвидиране на особено опасни заразни болести по животните сформират националния оперативен план за ликвидиране на везикулозния стоматит.

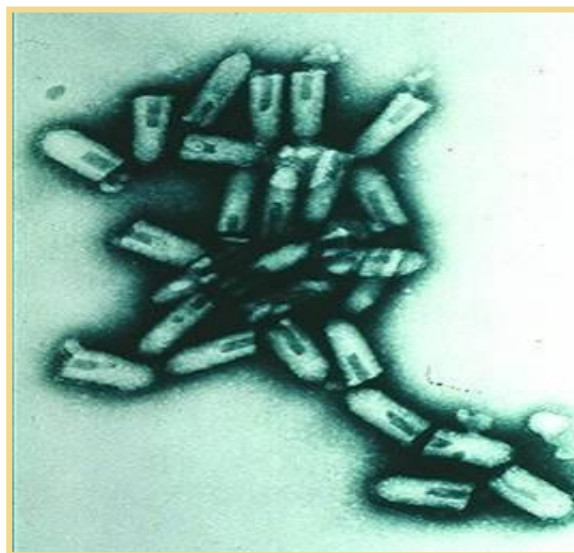
II. Описание на болестта:

Остро протичаща вирусна болест при коне, говеда и свине, характеризираща се с треска и образуване на везикули по носното огледало, езика, устата, междукопитната цепка, венеца и вимето.

□ Етиология:

Vesicular stomatitis virus (VSV), род *Vesiculovirus*, сем.Rhabdoviridae

Вирионът има куршумообразна форма, големина 170 x 70 nm съдържа (-) РНК, доминиращи са два типа на вируса - New Jersey (VSV-NJ) и Indiana (VSV-I) между които съществува кръстосана неутрализация. Съхранение - 3-6 дни при полевване по хранилки и поилки, а в почвата при 4-6 °С за месеци. За дезинфекция 2% натриева основа е подходяща.

□ **Възприемчивост:**

От Везикулозен стоматит /ВС/ боледуват коне, магарета, говеда, свине, ламы и камили. Овцете и козите са резистентни и много рядко могат да покажат клиника.

□ **Епизоотология:**

Източник на инфекция са болните животни. Те отделят причинителите със слюнката, изтеченията и разкъсаните везикули. След попадането им във фуража и водата се улеснява алиментарната трансмисия.

Заразяването става и транскутанно с участието на пясъчните мухи (*Lutzomyia shannoni*) и злите мухи (Simuliidae) при кръвосмучене.

Наблюдавано е и трансовариално предаване на VSV.

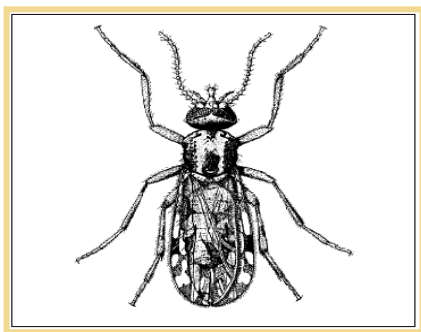
Стоматитът има добре подчертана лятна сезонност, което съвпада с периода на активност на векторите.

При естествени условия протича като ензоотия, понякога и като епизоотия.

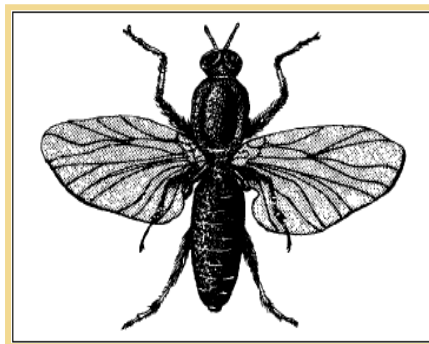
Заболяемостта варира от 5 до 90% - средно 30%.

ВС -може да се появява всяка година или да избухва циклично през 2-20 години.

ПЯСЪЧНА МУХА

ЗЛА МУХА

□ **Смъртност:**

Рядко се наблюдава.

□ Клинична картина:

- Инкубационния период е от 3 - 5 дни;
- По лигавицата на устата- розовочервена папула
  - с размери от 2 до 20 mm;
- След 24 часа при 30% от болните прераства във везикул
  - с големина от маково семе до яйце на гълъб;
- След още 24 часа везикулата се спуква/разкъсва
  - под нея остава яркочервена лезия;
- Папулите от които не са се развили везикули
  - спадат и некротизират;
- При доброкачествено протичане епителизацията настъпва за 3 до 10 дни;
- Везикули се образуват и по носното огледало, езика, междупитната цепка, венца и вимето;
- При лактиращите животни се явяват и мастити;
- Болните животни са с повишена температура, анорексия, саливация и куцота;
- За две седмици животните оздравяват.

ВЕЗИКУЛИ

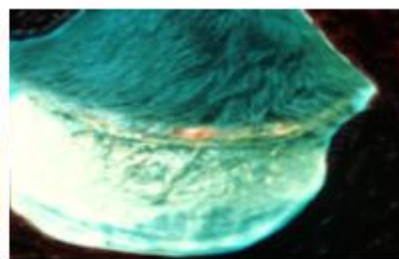
НОС

ЕЗИК

ВЕНЕЧЕН РЪБ

ИНТЕРДИГИТАЛНИ ЛЕЗИИ

ПРАСЕ С ВЕЗИКУЛИ ПО ЕЗИКА

ЗАСЯГАНЕ НА ВИМЕТО

□ **Патологоанатомична картина:**

- Ерозивни, улцеративни лезии се виждат добре в устната кухина, рилото и езика най-често, както и по цицките на вимето и коронарния ръб;
- Хистологично се открива едем и дегенерация на поразения епител.

□ Диагноза:

- Клиничните и эпизоотологичните особености на ВС са много сходни с останалите везикулозни заболявания и особено с тези при шапа;
- Задължително е да се вземат афти и афтозно съдържание за идентификация на причинителя;
- VSV може да бъде изолиран на клетъчни култури - Vero, ВНК-21 и 8-10 дневни кокоши ембриони;

- Вирусни антигени се доказват най-бързо и икономически оправдано чрез ELISA;
- Добри алтернативи са и РСК и ВН;
- Ковалесцентните животни 4-8 дни след инфекцията продуцират серотипспецифични антитела, които могат да бъдат определени в кръвен серум с ELISA и ВН;
- Освен посочените методи могат още да бъдат използвани и АГИД и насрещна имуноелектрофореза.

□ Диференциална диагноза:

	Говеда	Свине	Овце	Коне
Шап	X	X	X	
Везикулозна болест по свинете		X		
Везикулозен стоматит	X	X	X	X
Везикулозна екзантема		X		
Химично изгаряне	X	X	X	X
Термично изгаряне	X	X	X	X
Чума говеда	X			
IBR	X			
BVD	X			
Злокачествена катарална треска	X			
Син език	X		X	
Екстима			X	

СИН ЕЗИК

Foot and Mouth Disease

Vesicular Exanthema

Swine Vesicular Disease

□ Зоонозен аспект:

Вирусът на Везикулозния стоматит инфектира и човек, клинично манифестира признаци на инфлуенца. След инкубационен период от 1-6 дни болните хора показват – треска, ретробулбарна болка при движение на очите, главоболие, общо неразположение, отпадналост и много рядко поява на орални везикули. При хора заболяването е познато отдавна, но е регистрирано за първи път в САЩ 50-те г. на 20-ти век.

III. Процедури за контрол и вземане на проби и лабораторна диагностика

Съгласно Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България, се извършват лабораторно-диагностични изследвания при съмнение за ВС.

1. Вземане и транспортиране на проби

Вземане на кръвни проби

Вземане на кръвни проби от югуларната вена при СВ:

Свинята се задържа в стоящо положение. Иглата се пъха в югуларната вдлъбнатина около 5 см краниално на входа на гръдния кош. Иглата се насочва леко медиално и назад и се пъха към гърба до проникване в югуларната вена. Препоръчваният размер на иглата е 1G g. дълга до 80 мм.

Вземане на кръвни проби от предна куха вена при СВ:

За свине, които са твърде малки за техниката влизане в югуларната вена в стоящо положение, предната куха вена е добра алтернатива. Бозасци прасета или малки отбити прасета трябва здраво да се удържат на техните гърбове с главите им натиснати върху повърхността, на която лежат. Иглата се пъха в лявата страна на браздата на врата леко отпред и странично на върха на гръдната кост на въображаемата линия, която свързва върха на гръдната кост с дясното ухо. Иглата се насочва под ъгъл 30° вертикално, надолу, леко назад и медиално до проникване в предната куха вена. За по-големи свине подобна техника може да се използва при свине в стоящо положение.

При говедата, еднокопитните и ДПЖ (овце и кози) кръв се взема обикновено от югуларната вена:

След застригване и туширане вената се фиксира и прикрепената игла към холдера се насочва под ъгъл 45° спрямо кожната повърхност като се пробиват едновременно кожа, мускул и вена, а контейнера вкаран в холдера с малкия и безименен пръст задържан към дланта се притиска към иглата до пробиването му.

При говедото кръв се взема и от медианната опашна вена. Един помощник фиксира животното за колянната гънка, поставя се здрав турникет в основата на опашката и се повдига медианно в областта на 2-ри – 5-ти опашен прешлен. След забръсване и туширане иглата се забива под ъгъл 45°.

При лактиращите крави кръв може да се вземе и от млечната вена с по-малка игла, за да не се образува хематом. Иглата се забива в млечното кладенче под ъгъл 45°.

До изпращането им в Националната референтна лаборатория кръвните проби трябва да

се съхраняват, ако е необходимо при 4° С.

Вземане на цели и разкъсани везикули

Везикулите /най – малко 1 грам/ трябва да се събират, колкото е възможно по-асептично, без контакт с дезинфектант и трябва да се слагат в отделни чисти контейнери /в PBS с 50% глицерин, Ph 7,2/, всеки с етикет посочващ номера на стопанството, номера на животното, от което е взета пробата, типа на тъканта, името на официалния ветеринарен лекар и датата на събирането. Формулярът за предаване, който придружава пробите, трябва да предоставя подробна информация за животните, от които са взети пробите, включително клинични и после смъртни доказателства и бележка за други видове животни, които се отглеждат във фермата. Едно копие от формуляра за предаване трябва да се задържи от официалния ветеринарен лекар за досието на случая и едно копие трябва да се изпрати по факса на Националния център за контрол на заболяванията. Пробите трябва да се съхраняват, подобно на кръвните проби, при 4° С до изпращането им в Националната референтна лаборатория.

Изпращане на проби

Кръвните и тъканите проби трябва да се транспортират, по най-бързия възможен начин, до Националната референтна лаборатория. Лабораторията трябва да бъде информирана, че са изпратени проби за диагностициране, и да се даде индикация за очакваното време на тяхното пристигане, за да може да се направи подготовка за тяхното приемане и изпитване. По време на транзита те трябва да се съхраняват студени, но не замръзнали. В лабораторията пробите могат да се съхраняват при 4° С, но трябва да се тестват незабавно.

Важно е формуляра за предаване, който придружава пробите до лабораторията, да включва отчет за близката клинична история на стадото и всякакви налични епидемиологични данни, включително, ако е възможно, вероятния източник на инфекцията и датата на въвеждане.

2. Лабораторно изследване

Подробните методи за събиране на материали за диагностициране, лабораторните диагностични центрове, методите за откриване на антитела и оценяване на резултатите от лабораторните изследвания се съгласуват с ЕК.

- VSV може да бъде изолиран на клетъчни култури - Vero, ВНК-21 и 8-10 дневни кокоши ембриони;
- Вирусни антигени се доказват най-бързо и икономически оправдано чрез ELISA;
- Добри алтернативи са и РСК и ВН;
- Ковалесцентните животни 4-8 дни след инфекцията продуцират серотипспецифични антитела, които могат да бъдат определени в кръвен серум с ELISA и ВН;
- Освен посочените методи могат още да бъдат използвани и АГИД и насрещна имуноелектрофореза.

IV. Исторически данни за епизоотично развитие на болестта:

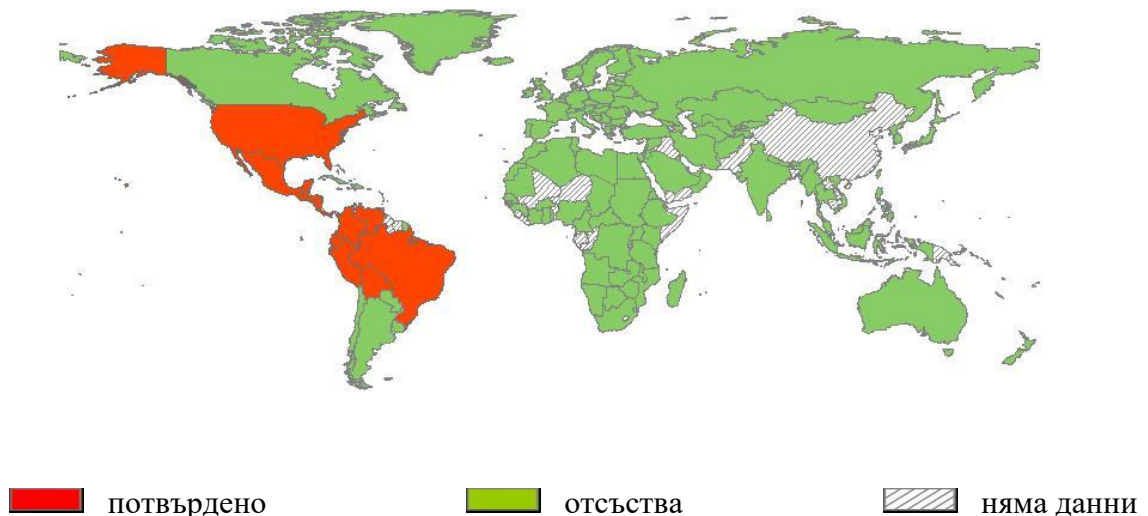
ВС е регистриран за първи път по време на Гражданската война през 1862 г. в САЩ. От тази нова и непозната болест до тогава заболяват 4 000 коня. Местните жители дават и

наименованието му - болезнен, наранен език “**sore tongue**”.

ВС е доказан по-късно и в други страни и континенти:

- Африка /1884 г., 1897 г./;
- Централна и Латинска Америка – Никарагуа, Хондурас, Венецуела, Панама, Бразилия, Аржентина и Мексико;
- В Европа (Франция, Германия, Англия и Италия) е внесен еднократно с военни коне от Северна Америка (1915 г. - 1918 г.).
- В Канада първия случай е отбелязан през 1949 г.
- След 1983 г. - ВС се открива всяка година в САЩ
- През май 2004 г. заболяването взема изразен епидемичен ход и бива потушено едва през януари 2005 г. Най пострадали са щатите - Тексас, Ню Мексико и Колорадо с 294 засегнати стопанства и 470 животни, от които 405 еднокопитни, 63 говеда и 2 ламии.

Разпространение на везикулозен стоматит в света

V. Законодателство

Нормативна база, която следва да се прилага за целите на борбата с и контрола на ВС (само основни ключови мерки) е посочена в таблицата по долу:

Законодателство на Европейския съюз	Съответни български нормативни актове и мерки
Директива на Съвета 92/119/ЕИО от 17.12.1992г. за въвеждане на общи мерки на Общността за борба с някои болести по животните и на специфични мерки относно ВС	НАРЕДБА №19 от 06.11.2007 г. за ограничаване и ликвидиране на някои екзотични болести по животните и мерките срещу ВС / обн., ДВ, бр.95 от 20.11.2007 г., в сила от 20.11.2007 г./
Директива на Съвета 82/894/ЕЕС (Правила за обявяване на заболявания в Общността)	НАРЕДБА №23/14.12.2005 г., за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните/ обн., ДВ, бр. 6 от 20.01.2006 г., в сила от 1.05.2006 г./
Директива на Съвета 92/102/ЕЕС	Наредбата №61 от 09.05.2006 г. за условията и реда за официална идентификация на животните за които не са предвидени изисквания в регламент на ЕС/ обн., ДВ,бр.47 от 9.06.2006 г., в сила от 9.06.2006 г./

VI. Регистрация на животновъдните обекти и идентификация на животните.

В чл. 51 от Закона за ветеринарномедицинската дейност е посочено, че животните подлежат на идентификация, а животновъдните обекти на регистрация. БАБХ е официалната компетентна служба за идентификацията на животните, която поддържа компютъризирана информационна система за въвеждане на данни за идентифицираните животни и регистрираните животновъдни обекти. Информационната система на БАБХ се използва за проследяване на пробите, на процеса на тяхното разработване;

Съгласно чл. 3 от Наредбата №61 за условията и реда за официална идентификация на животните за които не са предвидени изисквания в регламент на ЕС, транспонираща напълно в българското законодателство Директива на Съвета 92/102/ЕЕС, идентификацията на животновъдните и регистрацията на животновъдните обекти (в това число и на свиневъдните) се извършва от органите на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) или от упълномощени от тях лица.

Животновъдните обекти, в които се отглеждат свине, подлежат на регистрация в:

- регистъра за отразяване на движението, който се поддържа от собственика;
- информационната система на БАБХ;

Кодовият регистрационен номер на обекта се дава еднократно и остава постоянен, независимо какви видове животни се регистрират в този обект. Всички информационни данни се съхраняват за срок 3 години след прекратяване на дейността на животновъдния обект или продажба, клане, смърт и др. на отделно животно, отглеждано в обекта.

С Наредба № 61 се определят изискванията и начина на идентифициране на свинете. Свинете се идентифицират с индивидуална ушна марка (с уникален сериен номер или, в случаите, касаещи свине за угояване и подлежащи на директно клане, на марката е изобразен регистрационния номер на свиневъдния обект).

Съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност, собствениците на селскостопански животни са длъжни:

- да предоставят животните си за идентификация, ваксинация и диагностични изследвания;
- да осигуряват достъп до животновъдния обект и животните на ветеринарния лекар, който ги обслужва;
- да спазват изискванията за придвижване и транспортиране на животни;

Не се разрешава движение на неидентифицирани животни до пазари, изложения, кланици, панаири, състезания и до други стопанства или населени места.

VII. Популации възприемчиви към ВС животни по региони.

1. Животновъдните стопанства на територията на страната, в които се отглеждат свине се групират в следните видове:

- а) Индустириални свиневъдни стопанства, представляващи приблизителнополовината от популацията домашни свине в България;
- б) Фамилни ферми, категория А (ферми с въведени мерки за биосигурност) и Б (не

- всички мерки за биосигурност все още не са въведени);
- в) Стопанства, в които се отглеждат свине предназначени само за собствена консумация в така наречения " заден двор ";
- г) Стада от Източнобалкански свине - които се отглеждат при пасищни условия
- д) Популация от диви свине.

2. Животновъдните стопанства на територията на страната, в които се отглеждат говеда, се разделят на обекти, в които се отглеждат животни с комерсиална цел и на обекти отглеждащи животни за лични нужди.

3. Животновъдните стопанства на територията на страната, в които се отглеждат еднокопитни се разделят на обекти с регистрирани еднокопитни и обекти с работни еднокопитни.

VIII. Информация за ВС

Информация по отношение на ВС може да бъде намерена на следните уеб-страници:

http://www.oie.int/eng/en_index.htm

http://ec.europa.eu/food/index_en.htm

<http://www.fao.org/>

<http://www.humanequinealliance.org/>

При епизоотична обстановка БАБХ може като допълнение към информацията на уеб страницата си да въведе гореща линия за отговори на публични въпроси.

IX. Мерки при съмнение за ВС

1. При получаване на информация от регистрираните ветеринарни лекари за съмнение за възникване на Везикулозен стоматит /ВС/ в животновъден обект, БАБХ незабавно изпраща официален ветеринарен лекар, който го контролира и незабавно уведомява Европейската комисия (ЕК) за възникналото съмнение.
2. Когато съществува съмнение, че животните в животновъден обект са заразени с ВС, БАБХ осигурява незабавно извършване на изследване от официален ветеринарен лекар, за да се потвърди или отхвърли съмнението за наличие на болест, включително и взимане на необходимия брой проби за лабораторно изследване.
3. След уведомяването за съмнение за съществуване на болестта, БАБХ незабавно поставя животновъдния обект под официален надзор като разпорежда:
  - преброяване на всички животни от възприемчивите за болестта видове по категории, като се записва броят на животните, които са умрели, заразени или застрашени от заразяване; броят им се актуализира, като се отчитат новородените или умрелите животни за времето на евентуалното наличие на болестта в животновъдния обект и информацията се предоставя при поискване и може да се проверява при всяко посещение в обекта;
  - всички животни от възприемчивите видове в животновъдния обект се държат в помещения отделно от другите животни или се отвеждат на друго място, където могат да бъдат изолирани, като се вземе под внимание наличието на диви гръбначни или безгръбначни животни, които по механичен или биологичен път могат да пренесат и разпространят причинителя на болестта /вектори/;
  - забранява излизане или влизане от животновъдния обект на животни от възприемчивите видове;

- забранява движението на:
    - хора, животни от други видове, които не са възприемчиви към болестта и транспортни средства във или извън животновъдния обект;
    - месо, трупове на животни или храна за животни, съоръжения, отпадъци, боклук, тор или всичко друго, чрез което може да бъде пренесена болестта;
  - движението на хора, животни от невъзприемчивите видове и транспортни средства, се разрешава от БАБХ, след предприемане на мерки с цел предотвратяване на риск от разпространение на болестта;
  - поставяне на подходящи средства за дезинфекция на входовете и изходите на сградите или местата, където се помещават животни от застрашените видове, както и на входа и изхода на животновъдния обект;
  - извършване на епизоотично проучване;
4. До налагането на мерките по т. 3, собственикът или гледачът на всяко животно, за което има съмнение за наличие на болестта, предприема всички действия за спазването на мерките по т. 3, с изключение подточка ж);
  5. БАБХ може да приложи всяка от мерките по т. 3 към други животновъдни обекти в случай, че местоположението им, тяхната конфигурация или контакти с животновъдния обект, в който има съмнение за болестта, дават основания за съмнение за възможно заразяване.
  6. Мерките по т. 1 - 3 не се прекратяват, докато официалният ветеринарен лекар на основание на резултат от лабораторно изследване и проведеното епизоотично проучване не отхвърли съмнението за наличие на болестта.

X. Мерки при потвърждение на ВС

1. След като бъде официално потвърдено, че ВС е възникнал в животновъден обект, освен мерките по т. X, 3, БАБХ разпорежда прилагане на допълнителни мерки:
  - всички животни от възприемчивите видове в животновъдния обект да бъдат убити на място незабавно; умрелите или убитите животни да бъдат изгорени, загробени или преработени в обект за обезвреждане на странични животински продукти; тези операции се извършват по начин, намаляващ до минимум риска от разпространение на причинителя на болестта;
  - преработване по подходящ начин и под официален надзор на вещества и отпадъци, като храна за животни, боклук, тор или меки отпадъци, които могат да бъдат замърсени с причинителя на болестта; това преработване се извършва съгласно указанията на официалния ветеринарен лекар с цел предпазване от разпространение на болестта;
  - след извършване на мерките по т. а) и б) сградите, използвани за отглеждане на животните от възприемчивите видове, дворовете, транспортните средства и всички съоръжения, които могат да са замърсени с причинителя на болестта, да се почистят и дезинфекцират;
  - извършване на епизоотично проучване.
2. Трупове на унищожените животни и отпадъците по т. 1, а) и б) се загробват в изкоп с дълбочина 3 м., който се напълва с тях до височина 2 м., като по дъното му и върху трупове и отпадъците се насипва хидратна вар. Един метър от изкопа се запълва със земна маса, за да не могат да го разравят месоядните животни. Загробването се извършва в почва, в която няма подпочвени води, за да

- не се допусне замърсяването им или възникване на други екологични щети.
3. БАБХ може да разшири прилагането на мерките по т. 1 по отношение на други съседни животновъдни обекти, ако тяхното местоположение, конфигурация или контакти с животновъдния обект, в който е потвърдено наличие на болестта, предполагат съмнение за заразяване.
  4. Въвеждането в животновъдния обект на нови животни се разрешава от БАБХ след задоволителна проверка на изпълнение на изискванията за почистване и дезинфекция, извършена от официалния ветеринарен лекар.
  5. В случаите на заразяване или съмнение за заразяване на диви животни БАБХ осигурява предприемането на необходимите мерки, за които информира ЕК и държавите членки, чрез Постоянния комитет по хранителната верига и здравеопазване на животните.
  6. Когато наличието на ВС се потвърди в животновъдни обекти, които са съставени от две или повече самостоятелни производствени единици, БАБХ може да не приложи изискването по т. 1, а), когато се касае за производствените единици на заразен животновъден обект при положение, че официалният ветеринарен лекар писмено е потвърдил, че структурата и размерът на тези единици и операциите, изпълнявани в тях, са такива, че единиците са напълно отделени по отношение на помещения, отглеждане на животните, персонал, съоръжения и хранене, така че разпространението на причинителя на болестта от една в друга единица е предотвратено.
  7. Епизоотичното проучване включва:
    - продължителността на периода, през който болестта може да е съществувала в животновъдния обект, преди да се изпрати уведомление за нея или преди да е имало съмнение за наличието ѝ;
    - възможния произход на болестта в животновъдния обект и идентифицирането на други животновъдни обекти, в които има животни от възприемчивите видове, които могат да бъдат заразени или са заразени;
    - движението на хора, животни, трупове, месо, транспортни средства, оборудване или вещества, за които има вероятност да пренесат причинителя на болестта до или от животновъдния обект;
    - наличието и разпространението на причинителя на болестта.
  8. Изпълнителният директор на БАБХ със заповед създава национален кризисен център, който осъществява цялостно координиране на всички мерки, необходими за осигуряване ликвидирането на болестта възможно най-бързо и с цел провеждане на епизоотичното проучване.
  9. Когато официалният ветеринарен лекар открие или счита на основание потвърдена информация, че болестта е възможно да е пренесена в животновъдния обект по X., т.2 от други животновъдни обекти, или е пренесена от животновъдния обект по X., т.2 в други животновъдни обекти в резултат на движение на хора, животни, превозни средства или по какъвто и да е друг начин, тези животновъдни обекти се поставят под официален надзор и в тях се прилагат мерките по X., т.3. Мерките се прилагат, докато съмнението за болестта в другите животновъдни обекти не бъде официално отхвърлено.
  10. Когато официалният ветеринарен лекар открие или счита на основание потвърдена информация, че болестта би могла да е пренесена в животновъдния обект по XI., т.1 от други животновъдни обекти, или е пренесена от животновъдния обект по XI., т.1 в други животновъдни обекти в резултат на движение на хора, животни, превозни средства или по какъвто и да е друг начин, тези животновъдни обекти се поставят под официален надзор и в тях се прилагат

мерките по Х., т.2. Мерките се прилагат, докато съмнението за болестта в другите животновъдни обекти не бъде официално отхвърлено.

11. БАБХ прилага мерките по Х., т.2 в животновъдния обект по Х., т.3 най-малко за срока на инкубационния период, считано от вероятното време на възникване на болестта, установено от епизоотичното проучване.
12. Потвърждение за наличие на вируса на везикулозен стоматит болест има когато:
  - в животновъдни обекти, в които е бил изолиран вирус на везикулозен стоматит от животни или от околната среда;
  - в животновъдни обекти, в които се отглеждат животни, които са серопозитивни за везикулозен стоматит, при положение, че тези или други животни в животновъдните обекти показват изменения, характерни за болестта;
  - в животновъдни обекти, в които се отглеждат животни с клинични признаци на болестта или серопозитивни, при положение, че има пряка епизоотична връзка с потвърдено огнище на болестта;
  - при други стада, в които са открити серопозитивни животни; в този случай БАБХ, преди да потвърди наличието на болестта, извършва последващи изследвания, в частност повторно взимане на проби и повторно изследване през интервал най-малко от 28 дни между вземанията на пробите; изискванията по т.Х се прилагат до приключване на допълнителните изследвания; ако последващите изследвания не показват наличие на везикулозен стоматит, въпреки че животните все още са серопозитивни, БАБХ осигурява условия за убиването и обезвреждането им под официален надзор или клането им под официален надзор в кланица, определена от БАБХ.
  - БАБХ осигурява условия животните в кланицата да се държат и колят отделно от други животни и месото им да се пуска само на националния пазар.

XI. Критерии за определяне на предпазна и наблюдавани зони:

1. Размерът на предпазната зона се определя от БАБХ - около заразения животновъден обект предпазна зона с минимален радиус 3 км, която се включва в наблюдавана зона с минимален радиус 10 км. При определянето на зоните се отчитат географски, административни, екологични и епизоотични фактори, както и всички улеснения за провеждане на наблюдение.
2. Когато зоните обхващат и територията на друга държава членка, БАБХ си сътрудничи с компетентните органи на тази държава членка при определянето им.
3. БАБХ може да поиска от ЕК да вземе решение за изменение на границите на зоните или на продължителността на прилагане на ограничителните мерки, като вземе предвид:
  - а) географското разположение на зоните и екологичните фактори;
  - б) метеорологичните условия;
  - в) наличието, разпространението и вида на преносителя на болестта;
  - г) резултатите от епизоотичното проучване;
  - д) резултатите от лабораторните изследвания;
  - е) действително приложените мерки.

A/ Мерки в 3 км. предпазна зона

1. БАБХ осигурява условия за прилагането на следните мерки в предпазната зона:

- всички животни от възприемчивите видове в животновъдните обекти в зоната да бъдат идентифицирани;
  - извършване на периодични посещения в животновъдните обекти, в които има животни от възприемчивите видове, включително извършване на клиничен преглед на тези животни, а при необходимост - и взимане на проби за лабораторно изследване;
  - описване и съхранение на резултатите от посещенията, като честотата на посещенията е пропорционална на сериозността на епизоотичната обстановка в животновъдните обекти, изложени на най-голям риск;
  - забрана за придвижване и транспортиране на животни от възприемчивите видове по обществени и частни пътища, с изключение на пътищата, обслужващи животновъдния обект; изключение от забраната е допустимо при транзитно преминаване на животни с автомобилен или железопътен транспорт без разтоварване или спиране;
  - животните от възприемчивите видове да останат в животновъдния обект, в който се отглеждат, с изключение на случаите, когато се транспортират под контрола на официален ветеринарен лекар директно до клиника за неотложно клане, разположена в тази зона, а ако в зоната няма клиника под ветеринарен контрол - до клиника в наблюдаваната зона, определена от БАБХ;
  - транспортирането се разрешава от БАБХ само след като официалният ветеринарен лекар е извършил преглед на всички животни от възприемчивите видове в животновъдния обект и е потвърдил, че за нито едно животно няма съмнение за заразяване; официалният ветеринарен лекар, отговорен за клиниката, трябва да бъде информиран за намерението в нея да се изпатят животни.
2. Мерките по т. 1 се прилагат най-малко за срока на инкубационния период на болестта, след като на животните от заразения животновъден обект са приложени мерките по X, т. 1 и е извършено почистване и дезинфекция.
  3. Когато болестта е била пренесена от вектори по IX, т.3, б) БАБХ може да определи продължителността на мерките и да въведе изисквания за възможността за въвеждане на животни индикатори.
  4. БАБХ информира ЕК и държавите членки чрез Постоянния комитет по хранителната верига и здравеопазване на животните за предприетите мерки.
  5. След изтичане на срока по т. 2 мерките в наблюдаваната зона се прилагат и в предпазната зона.

Б/ Мерки в 10 км. наблюдавана зона

1. БАБХ осигурява условия за прилагането в наблюдаваната зона на следните мерки:
  - всички животни от възприемчивите видове в животновъдните обекти в зоната да бъдат идентифицирани;
  - забрана за придвижване на животни от възприемчивите видове по обществени пътища, с изключение на движението с цел завеждане на паша или до обори, или при транзитно преминаване на животни с автомобилен или железопътен транспорт без разтоварване или спиране;
  - транспортирането на животни от възприемчивите видове в наблюдаваната зона да се извършва след разрешение от БАБХ;
  - животните от възприемчивите видове да останат в наблюдаваната зона в продължение на инкубационния период след последния регистриран

случай на болест, след което могат да бъдат транспортирани под контрол на официален ветеринарен лекар до кланица за неотлож-но клане, определена от БАБХ; транспортирането се разрешава от БАБХ, след като официалният ветеринарен лекар е извършил преглед на всички животни от възприемчивите видове в животновъдния обект и е потвърдил, че за нито едно животно няма съмнение за заразяване; официалният ветеринарен лекар, отговорен за кланицата, трябва да бъде информиран за намерението в нея да се изпратят животни.

2. Мерките по т. 1 се прилагат най-малко за срока на инкубационния период на болестта, след като на животните от заразения животновъден обект са приложени мерките по X, т.1 и е извършено почистване и дезинфекция.
3. Когато болестта е била пренесена от вектори по IX, т.3, б), БАБХ може да определи продължителността на мерките и да въведе изисквания за възможността за въвеждане на животни индикатори.
4. БАБХ информира ЕК и държавите членки чрез Постоянния комитет по хранителната верига и здравеопазване на животните за предприетите мерки.
5. В случаите, когато мерките по А и Б са с продължителност повече от 30 дни поради възникване на други случаи на болестта, БАБХ може след мотивирано искане от собственика на животновъден обект, който се намира в границите на предпазната или наблюдаваната зона, да разреши преместването на животните от обекта, ако:
  - официалният ветеринарен лекар е удостоверил необходимостта от преместване;
  - е извършен преглед на всички животни;
  - на животните, които ще бъдат транспортирани, е извършен клиничен преглед с отрицателни резултати за наличие на болест;
  - всяко животно е маркирано с ушна марка или е било идентифицирано чрез друг одобрен метод.
6. Животните се изпращат само в животновъден обект, който се намира в предпазната или наблюдаваната зона.
7. Превозните средства се почистват и дезинфекцират след транспортиране на животните за избягване риска от разпространение на причинителя на болестта.
8. БАБХ предприема всички необходими мерки за информиране най-малко на лицата в предпазната и наблюдаваната зона за действащите ограничения и необходимите действия за правилното прилагане на мерките.
9. В случаите, при които епизоотичната обстановка в даден район е изключително сериозна, всички допълнителни мерки, които БАБХ предприема, се съгласуват с ЕК.
10. Мерките по ликвидирането на везикулозния стоматит се одобряват от Съвета на Европа.

ХII. Почистване и дезинфекция на заразените животновъдни обекти

1. Предварително почистване и дезинфекция:
  - след като трупове на животните се транспортират за обезвреждане, тези части от сградите, в които са живели, както и всички други части от сградите, които са били замърсени по време на клането, се дезинфекцират с дезинфектант, одобрен от БАБХ, в подходящи концентрации за унищожаване на вируса на везикулозния стоматит; използваният дезинфектант трябва да остане върху дезинфекцираната повърхност най-

малко 24 часа;

- всички тъкани или кръв, които са разпръснати при извършване на клане, внимателно се събират и обезвреждат заедно с трупове; клането винаги се извършва върху непропусклива повърхност.

2. Последващо почистване и дезинфекция:

- торът, постелята, замърсените храна и другите замърсени материали се отстраняват от сградите, събират се купчини и се напръскват с дезинфектант, одобрен от БАБХ; меките отпадъци се обработват по метод, гарантиращ унищожаването на вируса на везикулозния стоматит;
- всички подвижни принадлежности се изваждат от сградите, почистват се и се дезинфектират отделно;
- мазните и другите замърсявания се отстраняват от всички повърхности чрез наксването им с препарат, премахващ мазнините, и след това се измиват с вода под налягане;
- обработката с дезинфектант продължава до изпръскването на всички повърхности;
- плътно затворените помещения се дезинфектират чрез опушване;
- официалният ветеринарен лекар извършва проверка на помещенията и нарежда да се направи незабавен ремонт на повредените врати, стени и други техни части;
- след приключване на ремонта официалният ветеринарен лекар извършва проверка, за да установи дали е извършен качествено;
- всички части на сградите, в които не се съхраняват запалителни материали, се обработват термично с горелка;
- всички повърхности се напръскват с алкален дезинфектант с рН над 12,5 или с друг дезинфектант, одобрен от БАБХ; дезинфектантът се измива след 48 часа.

3. Заключително почистване и дезинфекция

Обработването с горелка или алкален дезинфектант се повтаря след 14 дни.

ХІІІ. Повторно въвеждане на животни в заразени животновъдни обекти

1. Не допуска въвеждане на нови животни по-рано от четири седмици от приключване на заключителното почистване и дезинфекция на сградите.
2. Контролира повторното въвеждане на животни в животновъдния обект да се извършва в зависимост от начина на отглеждане по една от следните процедури:
  - в животновъдни обекти с отглеждане на животни на открито повторното им въвеждане се започва с въвеждането на ограничен брой животни под наблюдение, които са били изследвани и са показали отрицателни резултати за наличието на антитела срещу везикулозния стоматит; опитните животни се въвеждат в съответствие с указанията на БАБХ в заразения животновъден обект и се подлагат на клинични прегледи до 28 дни от въвеждането им в обекта, след което се изследват серологично за наличие на вируса на везикулозния стоматит; ако нито едно от животните не покаже клинични признаци на везикулозен стоматит и не развие антитела срещу вируса на болестта, се извършва пълно въвеждане на животните в животновъдния обект;
  - при всички други форми на отглеждане повторното въвеждане на животните се извършва в съответствие с мерките, или чрез пълно въвеждане, при условие че:

- всички животни се въвеждат в обекта в срок 8 дни, произхождат от животновъдни обекти, разположени в райони, в които не е установено наличие на везикулозен стоматит, и преди въвеждането им са изследвани серологично с отрицателни резултати за наличието на вируса на болестта;
- нито едно животно няма да напуска животновъдния обект за срок 60 дни след въвеждането на последното животно;

До 28 дни след въвеждането на последните животни в обекта са извършени клинични прегледи и серологични изследвания в съответствие с указанията на БАБХ.

3. БАБХ осъществява контрол за спазване на следните изисквания:

- да се използват дезинфекционни и инсектицидни средства в концентрации, одобрени от БАБХ;
  - почистването, дезинфекцията и дезинсекцията да се извършват под контрол на официален ветеринарен лекар по начин, предотвратяващ всякакъв риск от разпространение или оцеляване на причинителя на болестта;
  - при завършване на дейностите по-горе официалният ветеринарен лекар да проверява правилното изпълнение на мерките и да уточнява необходимия период от време не по-кратък от 21 дни, за да се увери, че ВС е бил напълно ликвидиран преди повторното настаняване на животни от възприемчивите видове в животновъдния обект.
4. Задължителните процедури по почистването и дезинфекцирането на заразен животновъден обект за ВС се определя при разработване на съответните мерки за болестта.
  5. Почистването и дезинфекцията трябва да започне веднага след умъртвяването на възприемчивите животни като отстраняването им от животновъдния обект и трябва да се извърши методично. Във ферми, в които има наличие на гризачи, трябва да бъде извършена дератизация. За дератизация могат да се използва някои от следните продукти: Lanirat, Lanitox, парафинови блокчета, съдържащи антикоагулант за поставяне в канализацията.
  6. Официалният ветеринарен лекар, отговорен за инфектирания обект, трябва да изготви план за действие за почистване и дезинфекция и да надзирава всички етапи на операцията.
  7. Предварително трябва да се отбележат всички повреди на конструкцията на сградите и оборудването, подлежащи на почистване и дезинфекция. Това са площи, с напукани подове и стени или хлабави арматури, които ще изискват специално внимание. Необходимо е изготвянето на списък на съществуващите повреди в помещенията, така че последващи искове за компенсация, възникващи от тези официални дейности, да могат да бъдат лесно решавани. В допълнение трябва да се провери безопасността на електрическата инсталация и предвиди опасността от използване вода за миене. Трябва да се отчетат електромерите и водомерите, така че на собственика да бъде заплатено за използваните ресурси.

XIV. Имунизация:

Понастоящем не съществуват биопрепарати за имунопрофилактика на ВС.

XV. Списък с контактни лица

http://bfsa.bg//userfiles/files/ZHOJKF/CP_2018.xlsx